

Korona Krizinde Destekler, Uzayan Süreler, Engeller ve Daha Yapılabilecekler?

Korona döneminde yaşanan ekonomik dengesizlikle mücadele için çeşitli maliye politikaları, vergisel düzenlemeler, istihdama ilişkin düzenlemeler konusunu Emrah Akın kaleme aldı.

18 Mart'ta yeni Coronavirüs / Covid-19 Salgını kapsamında "Ekonomik İstikrar Kalkanı Paketi" Sn. Cumhurbaşkanı tarafından ilan edildi. Sosyal güvenlik, vergi ve istihdam başta olmak üzere 21 maddeden oluşan tedbirler paketi, salgının yaratacağı ekonomik dengesizlikle mücadele bağlamında hem olumlu hem de olumsuz eleştirilerin odağına oturdu. İlk açıklandığında maliyetinin 100 milyar TL olacağı vurgulanan; ancak yapılan revizyonlarla 200 milyar TL'ye ulaşan önlemler paketinin ayrıntılarını özetlemeden; tüm dünyanın ve ülkemizin karşı karşıya kaldığı krizin ekonomik etkilerini azaltmak bağlamında, maliye politikasının artan önemine de değinelim.

Maliye politikasının kritik önemi?

Ekonomik anlamda ciddi bir durgunluğun ayak sesleri duyulurken, para politikasının bu dönemde ikincil bir önemde olacağını söylemek mümkün. Para politikası araçlarının önündeki temel engel, önümüzdeki dönemin daha ne kadar sürebileceğini

EMRAH AKIN, YMM
KPMG Türkiye, Şirket Ortağı,
Vergi Bölümü

hala kestiremiyor olmamız. Para politikası reçeteleri için geleceğe dair öngörüler hala son derece belirsiz. Özetle, bu salgın, ekonomilere daha ne kadar zarar verecek bu aşamada kestirme şansımız neredey-

se yok; o nedenle para politikası, maliye politikasının bir adım arkasında kalıyor. En azından krizin ilk dönemlerinde. Önümüzdeki dönemde dünyada ve dolayısıyla ülkemizde bir ekonomik bir resesyon tecrübe etme ihtimalimiz gittikçe kuvvetleniyor. Alınan salgın tedbirleri, başta turizm ve lojistik olmak üzere neredeyse tüm hizmetler sektörünü can evinden vuruyor. Karantina tedbirlerinin uzamasıyla birlikte, ciddi bir istihdam düşüşü ile de karşılaşılması ve durgunluğun kademe kademe "üretim" yapan tüm sektörlerde de yayılması bu aşamada sürpriz olmayacak gibi görünüyor.

Ekonomik büyümemizin en önemli motoru olan "ihracat" da bu tabloda ciddi bir dış talep daralması ile karşı karşıya kalma riski ile karşı karşıya. Herkesin evlerine çekilmek zorunda kaldığı bu dönemde, büyümemizin diğer önemli motoru olan "iç ekonomik dinamizm" ve tüketimle ilgili de iyi şeyler söylemek mümkün değil. Bu iki motorun durduğu yerde vergi gelirlerimi-

Henüz sorunların radikal şekilde derinleşmediği bu ilk zamanlarda, yaratıcı ve agresif maliye politikası araçları bulmak hayati bir önem taşıyor. Zaten ülkemizin ki de dahil dünyada açıklanan tüm paketler ciddi mali tedbirler ve teşvikler içeriyor.

zin de ciddi bir krize gireceğini öngörmek çok zor değil. Hele ki neredeyse tüm bütçe finansmanımızın "ÖTV ve KDV gibi dolaylı vergilere" dayandığını düşünürsek...

Özetleyecek olursak hem dünya hem de ülkemiz çok bilinmeyenli ve çok açmazlı büyük bir ekonomik sorunla karşı karşıya. Karantina önlemleri uzadıkça, ciddi bir iç ve dış talep daralması ile büyük bir işsizlik sorunu da ufukta görünüyor. Henüz sorunların radikal şekilde derinleşmediği bu ilk zamanlarda, yaratıcı ve agresif maliye

politikası araçları bulmak hayati bir önem taşıyor. Zaten ülkemizin ki de dahil dünyada açıklanan tüm paketler ciddi mali tedbirler ve teşvikler içeriyor.

Vergi beyan ve ödeme sürelerinde ne değişti?

İlk etapta Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından vergisel ödevlere yönelik bir mücbir sebep hali ilan edildi. İlan edilen mücbir sebep hali maalesef tüm mükellefleri kapsama almıyor ve belli mükellef gruplarını ilgilendiriyor.

Buna göre, 24 Mart'ta yayımlanan 518 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile 1/4/2020 ile 30/6/2020 (bu tarihler dâhil) tarihleri arasında aşağıdaki mükelleflerin mücbir sebep halinde olduğunun kabul edildiği duyuruldu;

- Ticari, zirai ve mesleki kazanç yönünden gelir vergisi mükellefiyeti bulunan mükellefler,
- Coronavirüs salgınından doğrudan etkilenen ve ana faaliyet alanı itibarıyla;
  - o Alışveriş merkezleri dahil perakende
  - o Sağlık hizmetleri
  - o Mobilya imalatı

- o Demir çelik ve metal sanayii
- o Madencilik ve taş ocakçılığı
- o Bina inşaat hizmetleri
- o Endüstriyel mutfak imalatı
- o Otomotiv imalatı ve ticareti ile otomotiv sanayii için parça ve aksesuar imalatı
- o Araç kiralama
- o Depolama faaliyetleri dahil lojistik ve ulaşım
- o Sinema ve tiyatro gibi sanatsal hizmetler
- o Matbaacılık dahil kitap, gazete, dergi ve benzeri basılı ürünlerin yayıncılık faaliyetleri
- o Tur operatörleri ve seyahat acenteleri dahil konaklama faaliyetleri
- o Lokanta, kıraathane dahil yiyecek ve içecek hizmetleri
- o Tekstil ve konfeksiyon imalatı ve ticareti
- o Halkla ilişkiler dahil etkinlik ve organizasyon hizmetleri

sektörlerinde faaliyette bulunan mükellefler,

• Ana faaliyet alanı itibarıyla İçişleri Bakanlığınca alınan tedbirler kapsamında geçici süreliğine faaliyetlerine ara verilmesine karar verilen işyerlerinin bulunduğu sektörlerde faaliyette bulunan mükellefler

• Mücbir sebep kapsamına giren mükellefler açısından sağlanan kolaylığı özetlemeye çalışırsak; bu mükelleflerin Nisan, Mayıs ve Haziran ayları Muhtasar ve KDV Beyannamelerini beyan sürelerinin 27.07.2020 tarihine, ödeme sürelerinin ise sırasıyla 27.10.2020, 27.11.2020 ve 28.12.2020 tarihine kadar uzatıldığını söyleyebiliriz.

Başka dikkat çekici vergisel düzenlemeler neler?

2278 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile iç havayolu taşımacılığı faaliyetlerinde, 30.06.2020 tarihine kadar KDV oranının yüzde 1 olarak uygulanacağı hüküm altına alındı. Seyahat kısıtlamaları nedeniyle havayolu sektörünün bu destekten yararlanma ihtimalinin pek olmadığını belirtiriz.

Kriz dolayısıyla ciddi anlamda etkilenen sektörlerin başında gelen turizm sektörü için yeni ihdas edilmiş ve Nisan'da uygulamaya başlanacak Konaklama Vergisi son derece isabetli bir kararla 2021 yılı başına ertelendi.

68 numaralı KDV Sirküleri ile KDV Kanununun 11/1-c maddesinde düzenlenen "ihracatta tecil terkin" uygulaması kapsamında teslim edilen malların 3 aylık ihracat süreleri de salgın kapsamında, vergi dairesine başvuru yapılmaksızın, 3 ay daha uzatıldı.

Ar-Ge Merkezleri ve Teknoloji Geliştirme Bölgelerine Kolaylık

İlgili mevzuat uyarınca sağlanan Ar-Ge ve Teknopark teşviklerinden yararlanmak için ilgili personelin Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde (TGB) veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde fiilen görev yapmaları gerekiyor. Bazı istisnaları olsa da TGB'ler veya Ar-Ge ve tasarım mer-

Ekonomik İstikrar Kalkanı kapsamında alınan kararlar neticesinde, ihracattaki geçici yavaşlama sürecinde kapasite kullanım oranlarının korunması amacıyla ihracatçıya stok finansmanı desteği verilmesi de mümkün hale geldi.

kezi dışında geçirilen süreler teşviklere konu edilemiyor. 7244 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemelerle, buralarda görev alan personelin evden çalışabilmelerine geçici süreyle imkan sağlandı. Buna göre, 11 Mart'tan itibaren TGB'de faaliyet gösteren şirketler ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinin, evden çalışmalarını uygun gördükleri Ar-Ge ve tasarım personelleri, 4691 ve 5746 Sayılı Kanunlarla sağlanan destek ve teşviklerden dört ay süreyle faydalanabilecekler. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın bu süreyi 3 aya kadar daha uzatabileceğini de vurgulayalım.

İstihdamla ilişkin dikkat çekici düzenlemeler neler?

Salgın nedeniyle istihdam alanında atılan en dikkat çekici adımlar "Kısa Çalışma Ödeneği" cephesinden geldi. Yaşanan salgın nedeniyle, üretimi duran veya azalan işletmeler için çalışanlara yüzde 60'a kadar ücret desteği verilmesini sağlayan kısa çalışma ödeneğine başvuru için gerekli olan sigortalılık ve çalışma süresi şartları kolaylaştırıldı. Ayrıca 7244 sayılı Kanun'la birlikte "ön inceleme yapılmadan" hızlı bir şekilde kısa çalışma ödeneğinden faydalanma imkanı getirildi. Ancak bu ön incelemenin daha sonra yapılacağını altını kalın çizgilerle çizelim.

17 Nisan'dan itibaren ücretsiz izne çıkarılan; ancak işsizlik ödeneğinden yararlanamayan çalışanlar için İşsizlik Fonu'ndan

her gün için 39,24 TL bir nakdi destek yapılmasına ilişkin düzenleme de yakın zamanda yayımlandı.

Salgın tedbirleri bağlamında dikkat çekici bir düzenleme de "işten çıkarma yasağı" olarak mevzuatımıza girdi. İşverenler, 4857 sayılı Kanuna eklenen geçici 10. madde uyarınca, her türlü iş veya hizmet sözleşmesini, aynı kanununun 25/II. maddesinde ve diğer kanunların ilgili hükümlerinde yer alan ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzeri sebepler dışındaki nedenlerle 17 Nisan'dan itibaren üç ay süreyle feshedemeyecekler. Sn. Cumhurbaşkanı tarafından bu sürenin altı aya kadar uzatılması da mümkün.

Vergi ödemelerindeki ertelemeye paralel olarak Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'nın yayımladığı duyuru ile SGK primlerinin Nisan, Mayıs ve Haziran ayı ödeme süreleri sırasıyla 31.10.2020, 30.11.2020 ve 31.12.2020 tarihine kadar uzatıldığını da belirtelim.

Kar dağıtımına sınırlama geldi...

7244 sayılı Kanunla, Türk Ticaret Kanunu'na eklenen geçici 13. maddeyle sermaye şirketlerinin 30 Eylül'e kadar kâr dağıtımlarına sınırlama getirildi. Buna göre; 30 Eylül'e kadar;

- 2019 yılı net dönem kârının yalnızca yüzde 25'nin dağıtımına karar verilebilecek,
- Geçmiş yıl kârları ve serbest yedek akçeler dağıtımına konu edilemeyecek,
- Genel kurulca yönetim kuruluna kâr payı avansı dağıtım yetkisi de verilemeyecek.

Yasal süreler ne olacak?

Salgın önlemleri kapsamında birçok yasal sürenin işlememesine de karar verildi. Özetleyecek olursak;

- Dava açma, icra takibi başlatma, başvuru, şikâyet, itiraz, ihtar, bildirim, ibraz ve zamanaşımı süreleri, hak düşürücü süreler ve zorunlu idari başvuru süreleri de dâhil olmak üzere bir hakkın

doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm süreler 13 Mart'tan itibaren,

- İcra ve İflas takipleri 22 Mart'tan itibaren,
- Vergi Usul Kanunu kapsamındaki cezada indirim talep etme, uzlaşma başvurusu, kanun yolundan vazgeçme süreleri ile dava açma süreleri gibi bir hakkın doğumu, kullanımı ve sona ermesine ilişkin süreler ise 31 Mart'tan itibaren,

15 Haziran'a kadar durduruldu.

Diğer Düzenlemeler de kısaca bakalım...

Salgın önlemleri kapsamında Kredi Garantisi Fonu ve KOSGEB kapsamında da düzenlemeler yanında; kamu bankaları tarafından "İşe Devam Destek Kredisi Uygulaması" hayata geçirilmiş durumda.

Yapılan yasal düzenlemeyle 1/3/2020 tarihinden 30/6/2020 tarihine kadar işleyecek iş yeri kira bedelinin ödenememesinin kira sözleşmesinin feshi ve tahliye sebebi oluşturmayacağı da hüküm altına alınmış oldu.

Finansman alanında da salgın nedeniyle alınan tedbirlerden etkilenen ve nakit akışı bozulan firmaların bankalara olan kredi anapara ve faiz ödemelerinin en az 3 ay

süreyle ertelenebilmesinin ve gerekli durumlarda bu firmalara finansman desteği sağlanmasının önü açıldı.

Ekonomik İstikrar Kalkanı kapsamında alınan kararlar neticesinde, ihracattaki geçici yavaşlama sürecinde kapasite kullanım oranlarının korunması amacıyla ihracatçıya stok finansmanı desteği verilmesi de mümkün hale geldi.

Sorumlu vergicilik bakışıyla...

Salgının neden olduğu mevcut ekonomik durum maliye politikasının -para politikasından ziyade- bu dönem için hayati önemde olduğunu ortaya koyuyor. Uzun yıllardır, en önemli ekonomik çıpamız olan Mali Disiplinden taviz vermeden etkili ve maliyetli adımların atılması da pek mümkün görünmüyor. Yukarıda sayılan önlemler son derece kıymetli önlemler; ancak mevcut tablo, ek bazı düzenlemelerin de elzem olduğunu söylüyor.

Burayı biraz daha açalım. Tüm mükellefleri kapsayan "genel bir mücbir sebep" halinin ilan edilmemesi kanaatimize göre ciddi sıkıntılar yaratıyor/yaratacak. Asgari ücret üzerinden alınan gelir vergisinden 2020 sonuna kadar vazgeçilebilir veya SGK işçi ve işveren prim ödemeleri için 2020 sonuna kadar indirimli oranlar uy-

gulanabilir. Ekonomik açıdan lokomotif sektörlerde "devlet alımları ve alım garantileri" ile talebi canlandırma imkânları araştırılabilir.

Şu salgın ortamında bile sağlık hizmetleri ve bu hizmetler için elzem olan makine, teçhizat ve ilaç üzerinden -en azından bu yıl için- KDV alınmamasının tartışılması da dikkat çekici. 2020 için hem gelir hem de kurumlar vergisi mükellefleri için geçici vergi uygulamasının askıya alınmasına dair bir adımın henüz atılmaması da öyle. Önlemler -diğer ülkelere bakılarak- çoğaltılabilir.

Gittikçe derinleşen ciddi bir ekonomik buhranın önü almak için, 2020 için ciddi bir bütçe açığının da göze alınması da gerekiyor. Kaldı ki verilecek muhtemel desteklerin yaratacağı nakit sıkışıklığı için TL emisyonunun arttırılması da gündeme gelebilir. Bu takdirde 2020 ve ertesinde yine ciddi bir enflasyon sorunu ile de karşı karşıya kalabiliriz. Ancak ekonomik faaliyetlerde gittikçe büyüyen bir kriz karşısında, bütçe açığı da enflasyon artışı da önemlerini yitiriyorlar. Zamanında atılmayan adımların -sonradan atılsalar bile- çok daha büyük ekonomik ve sosyal krizlerin önünü alamayacağı da asla dikkatten kaçırılmamalı.